การแปลของไทยในศตวรรษที่ 21

Translation of Thailand in the 21st Century

ชณัณกร เพ็ชรวัฒนา*

Chanankorn Petchwathana

บทคัดย่อ

การแปลในปัจจุบันเป็นการให้บริการบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียนทำให้การแปลเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว นโยบายภาษาสำหรับการแปลจึงมุ่งส่งเสริมการจัดการศึกษาผ่านการฝึกอบรม การพัฒนาอาชีพ และการสนับสนุนให้มีมาตรฐานและคุณภาพระดับสากล

ในขณะเดียวกัน การพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยต้องให้เข้มข้นขึ้น ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศอื่น ๆ รวมทั้งวิชาการแปลที่ถ่ายทอดภาษาเหล่านั้นเป็นภาษาไทย รัฐควรส่งเสริมการอ่านภาคภาษาไทยให้มากยิ่งขึ้น และพัฒนาการอ่านนั้นไปสู่การแปล สนับสนุนการแปลองค์ความรู้ของไทยไปสู่ตลาดสากล โดยเฉพาะงานแปลในแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และให้มีการนำความคิดสร้างสรรค์มาเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม สื่อมวลชนของรัฐและเอกชนควร

* นักแปล – นักเขียนอิสระ อดีตอุปนายก สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทยและนักแปล "รางวัลสุรินทราชา" ปี พ.ศ.2557 E-mail: nantawan_m21@yahoo.com

จัดรายการแนะนำหนังสือแปลที่พิมพ์ออกใหม่ให้มากขึ้น เพื่อกระตุ้นความสนใจของสาธารณชนในการอ่าน

คำสำคัญ 1. การพัฒนาอาชีพ 2. นโยบายภาษาสำหรับการแปล 3. ความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน 4. หนังสือแปล

Abstract

The modern translation provides knowledge-based services related to the studies, creativity and intellectual property. The rapid development of translation is created by the ASEAN connectivity. The language policy on translation aims to promote education management through training, professional development and full support for the universal standards of quality. Meanwhile, development of effective learning and teaching of Thai language will be made more intensive, together with those of foreign languages and the translation for conveying those languages to Thai. Instruction and reading of the Thai language should be increasingly promoted by authorities for improvement of reading and translation skills. The body of knowledge in Thai society should be translated to achieve the global market access; translation work related to creative economy should be promoted. The correlation between creativity and culture must also be made. Therefore, public and private media

play more important roles in arranging the programs on new release of translated books, to stimulate public interest in books and reading.

Keywords 1. professional development 2. language policy for translation 3. ASEAN connectivity 4. translated books

การแปลของไทยในศตวรรษที่ 21

การแปลเป็นกระบวนการของการแปลคำหรือข้อความจากภาษาต้นฉบับ (source language) ไปยังภาษาฉบับแปล (target language, receptor language) โดยรักษามิติความเชื่อมโยงในการแปลไว้อย่างครบถ้วน คำว่า "มิติความเชื่อมโยงในการแปล" นี้ หมายถึง "การสานสัมพันธ์องค์ประกอบต่าง ๆ ในการแปลไว้อย่างถูกต้องสมบูรณ์" และองค์ประกอบดังกล่าวนี้รวมหมายถึง ผู้แปล รูปแบบการแปล เนื้อหาที่แปล ความหมายตรงและความหมายแฝงในเนื้อหา ศิลปะและทักษะในการแปล ความงามและความถูกต้องของภาษาที่ใช้ในการแปล กลุ่มผู้อ่านหนังสือแปล เป็นต้น โดยภาษาต้นฉบับและภาษาแปลต้องมีน้ำหนักเท่ากัน

การแปลมีบทบาทให้เกิดการถ่ายเทความรู้ ความคิดและข้อมูลต่างๆ นานา ช่วยปรับมิติในองค์ความรู้ของคนต่างหมู่ ต่างชาติ ต่างภาษาให้เท่าเทียมกัน การแปลเป็นการดึงภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความคิด ซึ่งไม่สามารถถ่ายเป็นภาพได้ จึงใช้วิธีถ่ายเป็นตัวอักษร แล้วแพร่กระจายออกไปด้วยการแปล

ราชบัณฑิตยสถานในฐานะเป็นสถาบันหลักของเครือข่ายทางปัญญาแห่งชาติ ได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ภาษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2555-2559) และได้ศึกษาทบทวนสถานการณ์ของภาษาต่าง ๆ ในประเทศไทย มี

ข้อสังเกตหลายด้าน และหนึ่งในนั้นคือความจำเป็นด้านการแปล ในนโยบายและยุทธศาสตร์ภาษาแห่งชาติได้กล่าวถึงนโยบายในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาษา โดยเฉพาะนโยบายภาษาเศรษฐกิจและภาษาเพื่อนบ้าน รวมทั้งนโยบายภาษาสำหรับการแปลไว้ดังนี้คือ มุ่งส่งเสริมประชาชนทุกคนให้มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อประโยชน์ด้านการงานอาชีพ โดยการเสริมสร้างความรู้และทักษะภาษาต่างประเทศ ทั้งภาษาเศรษฐกิจที่ใช้ในการประกอบอาชีพ และภาษาเพื่อนบ้านแก่คนไทย ให้สามารถใช้ภาษาดังกล่าวในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนนโยบายภาษาสำหรับการแปล มุ่งส่งเสริมการจัดการศึกษาผ่านการฝึกอบรม การพัฒนาอาชีพ และสนับสนุนให้มีมาตรฐาน เพื่อเพิ่มโอกาสและสร้างความเท่าเทียมให้แก่คนในสังคมที่มีความหลากหลายทางภาษา ให้สามารถเข้าถึงความรู้หรือการบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ โดยมิให้ภาษามาเป็นอุปสรรค และเป็นการส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานและคุณภาพเป็นที่ยอมรับในนานาประเทศ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาบริการด้านภาษาที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ในนโยบายและยุทธศาสตร์ดังกล่าว ได้ระบุถึงปัญหาด้านการแปลไว้ดังนี้คือ การสื่อสารข้ามภาษาผ่านทางการแปล มีบทบาทสำคัญในการเป็นเครื่องมือหรือช่องทางที่จะช่วยลดอุปสรรคของความแตกต่างด้านภาษาในกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ และการค้าระหว่างประเทศ ที่ต้องอาศัยบริบทและวัฒนธรรมข้ามภาษา แต่ประเทศไทยก็ยังประสบปัญหาด้านการแปล นั่นคือ ขาดแคลนนักแปลอาชีพ เพื่อการติดต่อสื่อสารถ่ายทอดเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ต่าง ๆ ตลอดจนการค้าและการบริการสากล ขาดหน่วยงานที่สนับสนุนพัฒนา รับผิดชอบ ตรวจสอบดูแล คุ้มครองให้ผู้บริการและผู้ใช้บริการ ตลอดจนสาธารณชนที่บริโภคข้อมูลจากการแปล และขาดหน่วยงานให้บริการแปล ซึ่งจัดเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ โดยเฉพาะด้าน

กฎหมาย สาธารณสุข และภาษาใช้งาน ให้มีมาตรฐานและคุณภาพระดับสากล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555 น. 1-6) แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ซึ่งจัดทำขึ้นภายใต้กรอบทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 และสอดคล้องเชื่อมโยงกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552–2559) ได้กำหนดให้ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์และการพัฒนาประเทศ ซึ่งการพัฒนาแบบใหม่ไม่ใช่การพัฒนาเพียงมิติเศรษฐกิจอย่างเดียว หากมีมิติแห่งมนุษยธรรมและการพัฒนาแบบองค์รวมเป็นเป้าหมายด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555)

วิชาชีพการแปลเป็นการศึกษาและอาชีพอีกแขนงหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในเรื่องของการใช้ภาษาสื่อสารเพื่อการพัฒนาประเทศ (กรมวิชาการ, 2540) การแปลที่ถูกต้องและการเลือกใช้คำที่เหมาะสม แสดงถึงการเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมของทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศเป็นอย่างดี ประโยชน์สำคัญของการแปลคือช่วยให้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่จำเป็น ช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างชนต่างภาษาและวัฒนธรรม และช่วยรักษาภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติมิให้เสื่อมสูญ (ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์, 2551)

เท่าที่ผ่านมา ประเทศไทยยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการแปล และยังไม่มีการรับรองคุณภาพของนักแปลอย่างเป็นทางการเช่นเดียวกับวงการอื่น ๆ เช่น การแพทย์ การศึกษา เป็นต้น แต่ในปัจจุบันนี้มี

องค์กรที่กำลังริเริ่มจัดทำมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ คือ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ และสมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย จัดทำมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ สาขาอาชีพธุรกิจหนังสือและสิ่งพิมพ์ 6 สาขาอาชีพ คือ นักเขียน นักแปล นักวาดภาพประกอบ บรรณาธิการ พิสูจน์อักษร และนักออกแบบกราฟฟิก (เอกสารประกอบการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ 2557) โดยให้บุคลากรในอาชีพได้รับการยอมรับในความสามารถและได้รับคุณวุฒิวิชาชีพที่สอดคล้องกับสมรรถนะและประสบการณ์ และสามารถใช้คุณวุฒิวิชาชีพเพื่อการพัฒนาความเจริญก้าวหน้าในอาชีพของตนเองได้ นับเป็นครั้งแรกของธุรกิจหนังสือที่จะมีการกำหนดมาตรฐานอาชีพฯ โครงการดังกล่าวนี้เปิดตัวต่อสาธารณะและแถลงข่าวเมื่อวันพุธที่ 10 กันยายน 2557 ณ ศูนย์ประชุมสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ โดยนำเสนอภาพรวมการจัดทำมาตรฐานอาชีพและปัญหาอุปสรรคของการศึกษาวิเคราะห์ นำเสนอข้อมูลผลการศึกษาการวิเคราะห์มาตรฐานอาชีพ และรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมประชุม ทั้งนี้ วงการแปลและนักแปลก็คงต้องติดตามข่าวคราวความคืบหน้าเกี่ยวกับการจัดทำมาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพของนักแปลกันต่อไป

บทบาทของนักแปลไทยในศตวรรษที่ 21

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นฉบับล่าสุด มิได้ให้ความหมายของคำว่า "นักแปล" ไว้ ซึ่งต่างกับอาชีพอื่น ๆ ที่มีคำแปลไว้ให้ เช่น นักการ นักการเมือง นักกีฬา นักข่าว นักบิน นักสืบ ฯลฯ ผู้เขียนจึงหวังว่า โอกาสหน้าคำว่า "นักแปล" คงได้รับการให้คำนิยามไว้ในหนังสือที่ทรงคุณค่าของชาตินี้ด้วย

นักแปลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในงานแปล เป็นผู้รังสรรค์ผลงานแปลออกสู่สายตาสาธารณชน เป็นผู้เชื่อมโลกด้วยภาษาและสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจระหว่างสองชนชาติ การแปลเป็นงานที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ควบคู่กัน

กุญแจสำคัญของการแปลเพื่อให้ได้ผลงานที่ดี มีอยู่ 2 ประการ คือ ผู้แปลมีความรู้ในภาษาทั้งสองเป็นอย่างดี และหมั่นฝึกฝนทำงานแปลอย่างต่อเนื่อง (ศาสตราจารย์ ดร. สิทธา พินิจภูวดล, 2542)

คนที่จะแปลหนังสือได้ดี ต้องพูดภาษาของตัวเองให้ดีเสียก่อน (ส. ศิวรักษ์, 2545, น.163) การแปลเป็นการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ฉะนั้นการที่ผู้แปลรู้คำศัพท์ของภาษานั้นอย่างเดียว คงไม่เพียงพอ ต้องรู้ถึงวัฒนธรรมของประเทศนั้น ความคิด ปรัชญา อารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนได้ถูกต้องตรงตามต้นฉบับ หรือใกล้เคียงต้นฉบับมากที่สุด

คนไทยพูดภาษาไทยมาตั้งแต่เกิด แต่แน่ใจหรือว่าจะเขียนภาษาไทย หรือแปลเป็นภาษาไทยให้ได้อย่างเหมาะสม ลองดูตัวอย่างต่อไปนี้ แล้วถามตนเองว่าคนไทยรู้จักภาษาไทยดีแค่ไหน

กบกินเดือน (ภาษาปาก) จันทรุปราคา, ราหูอมจันทร์ (lunar eclipse)

กระแจะ ผงเครื่องหอมต่าง ๆ ที่ประสมกันสำหรับทาหรือเจิม โดยปรกติมีเครื่องประสม คือ ไม้จันทน์ แก่นไม้หอม ชะมดเชียง หญ้าฝรั่น (sachet powder)

ก้อนเส้า, ก้นเส้า ก้อนดิน ก้อนอิฐ หรือก้อนหิน เป็นต้น ที่เอามาตั้งต่างเตา (stove rests)

กินอยู่พูวาย	กินอย่างอิ่มหนำสำราญ (to have plenty, have an abundance)
กุรุพินท์	ทับทิม (ruby)
ข้าวเบือ	ข้าวสารที่ตำละเอียด ใช้ประสมกับน้ำแกงเพื่อให้น้ำแกงข้น (pounded rice for addition to curries)
แขบ	รีบ (hurry)
เข้าฝัก	ชำนาญจนอยู่ตัวแล้ว (to become experienced)
แคลง	อาการที่เรือเอียงหรือตะแคง เรียกว่า เรือแคลง (list: if a ship lists, it leans to one side.)
ตะพอง, ตระพอง	ส่วนที่นูนเป็นปุ่มสองข้างที่ศีรษะช้าง (frontal humps of an elephant)
ธชะ	ธง (flag)
โบ๊เบ๊	มีเสียงเอ็ดอึงจนฟังไม่ได้ศัพท์ (full of noise)
ผ้าขี้ริ้ว	กระเพาะส่วนแรกของวัว (rumen)
ผกาย	ดาว (star)
พักตา	ผู้พูด, ผู้กล่าว (speaker)
พิธุ	พระจันทร์ (moon)
รุกข์	ต้นไม้ (tree)
ลูกโยน	ดินที่ปั้นกลมแล้วเอาต้นหญ้าทำเป็นหาง สำหรับขว้างไล่นกซึ่งมากินข้าวในนา (clay missile for chasing birds)
สะการะ	ดอกไม้ (flowers)

สังกะตัง ที่ติดแน่นเป็นปมเหนียวที่ผมหรือสัตว์สางไม่ออก (matted hair)

สามสิบกลีบ ชื่อเครื่องในวัว คือ กระเพาะอาหารหยาบ ข้างในเป็นกลีบ (omasum)

สาระวารี ดอกการะเกด (screw pine flowers)

สาระสะมา ดอกชมพู่ (rose apple flowers)

หงสบาท มีสีคล้ายเท้าหงส์ คือ สีแดงปนเหลือง สีแดงเรื่อ หรือสีแสด (crimson)

อีเหละเขะขะ, อีเหละเขละขละ เกะกะ, เกลื่อนกลาด (in a mess, all over the place)

สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทยตระหนักดีถึงบทบาทความสำคัญ และคุณค่าของนักแปล จึงได้จัดตั้งรางวัล "**สุรินทราชา**" ขึ้น เป็นอนุสรณ์แด่พระยาสุรินทราชา (นกยูง วิเศษกุล) หรือ "แม่วัน" ซึ่งเป็นคนแรกที่แปลนวนิยายภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย และเคยทำหน้าที่เป็นล่ามคนสำคัญในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รางวัลเกียรติคุณนี้มอบแก่นักแปลและล่ามผู้มีผลงานดีเด่นเผยแพร่เป็นเวลานาน และสร้างคุณูปการแก่วงวรรณกรรม สังคม และประเทศชาติ โดยเริ่มจัดงานครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2550 จนถึงปัจจุบันนี้ในปี พ.ศ. 2557 นับเป็นปีที่ 8 ของการจัดงาน

การเรียนการสอนวิชาการแปล

วิชาการแปลเป็นศาสตร์อีกสาขาหนึ่งที่กำลังเจริญเติบโต และมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันกับความต้องการและความจำเป็นของโลกในยุคปัจจุบัน สถาบันการศึกษาชั้นนำของประเทศหลายแห่งเปิดหลักสูตรการแปลขึ้นในสถาบัน เพื่อรองรับความจำเป็นต้องการดังกล่าว และมิใช่จัดการเรียนการสอนเฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากล ใช้ในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การค้าและธุรกิจ และการพัฒนาประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงภาษาสำคัญอีกหลายภาษาของโลก และภาษาอาเซียนเพื่อต้อนรับประชาคมอาเซียนอีกด้วย นอกจากนี้ สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพที่ไม่แสวงหาผลกำไร และมีพันธกิจในการผลิตนักแปลและล่ามคุณภาพให้สังคม ก็ได้ดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตรการแปลสาขาต่าง ๆ เช่น บันเทิงคดี สารคดี วิชาการ ฯลฯ จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย และภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ และจัดฝึกอบรมศิลปะการใช้ภาษาไทย รวมทั้งยังได้จัดโครงการบริการเพื่อสังคม โดยจัดอบรมภาษามาเลเซียสำหรับผู้เริ่มเรียน (Bahasa Malaysia for Beginners) ให้แก่สมาชิกตลอดชีพของสมาคมฯ เพื่อเตรียมความพร้อมรับการเปิดประตูสู่อาเซียน ทั้งนี้ ผู้เข้ารับการอบรมไม่เสียค่าใช้จ่าย

การเรียนการสอนวิชาการแปลควรทำให้ถูกวิธี โดยนับเป็น 1 ใน 5 ทักษะของการเรียนภาษา ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน และการแปล (ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์, 2551)

ผู้เขียนบทความนี้เป็นอาจารย์พิเศษ สอนนักศึกษาปริญญาโท วิชา "ศิลปะการเขียนภาษาไทยสำหรับนักแปล" ที่คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และเป็นวิทยากรให้การอบรมวิชา "ศิลปะการแปลสารคดีอังกฤษ-

ไทย" ของสมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย พบว่าปัจจุบันมีผู้สนใจเรียนวิชาการแปลกันมากขึ้น ทั้งนี้คงเป็นเพราะการทำงานแปลเป็นอาชีพอิสระ ทำงานที่บ้านหรือที่ใดก็ได้ในโลกนี้ และเป็นที่ต้องการของตลาดมากขึ้นเรื่อย ๆ ก่อนที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในวันที่ 31 ธันวาคม 2558 เสียอีก และนักแปลหลายคนก็สามารถทำมาหาเลี้ยงชีพได้ด้วยการแปล หากเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์สูง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และมีวินัยในการทำงานดีเยี่ยม อาชีพนักแปลได้รับการยกย่องว่าเป็นอาชีพที่ช่วยเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ประเทศให้เร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยี (กรมวิชาการ, 2540) นอกจากนี้นักแปลยังสามารถนำชื่อเสียงมาสู่ตนเองได้อีกด้วย

นอกจากนี้ผู้เขียนยังมีความเห็นว่า ควรมีการเรียนการสอนวิชาการแปลตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาด้วย โดยเริ่มจากง่ายไปหายาก เป็นการปูพื้นฐานการแปลให้เยาวชนตั้งแต่วัยเยาว์ สร้างความคุ้นเคยและความรักในวิชาการแปล และพัฒนาทักษะขึ้นไปเรื่อย ๆ เมื่อเยาวชนเติบโตขึ้น วิชาการแปลก็จะหยั่งรากฝังลึกลงในจิตใจ และค่อย ๆ ยกระดับความรู้และสติปัญญาให้มากขึ้น ในอนาคต เยาวชนเหล่านั้นก็จะมีการพัฒนาเป็นนักแปลคุณภาพได้ แทนที่จะเพิ่งมาเรียนรู้การแปลอย่างจริงจังเมื่ออยู่ในระดับมหาวิทยาลัยแล้วอย่างเช่นในปัจจุบันนี้

ในขณะเดียวกันก็ให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้เข้มข้นขึ้น ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศอื่น ๆ รวมทั้งวิชาการแปลที่ถ่ายทอดภาษาเหล่านั้นเป็นภาษาไทย เพราะนักแปลที่แปลงานได้ดี ล้วนมีพื้นฐานภาษาไทยที่แข็งแรงทั้งนั้น

นโยบายและยุทธศาสตร์ภาษาแห่งชาติ ราชบัณฑิตยสถาน ได้กล่าวถึงวิกฤติการเรียนการสอนภาษาไทยมาตรฐานไว้ดังนี้คือ ภาษาไทยมาตรฐานเป็น

ภาษาประจำชาติที่ใช้ในการสื่อสารกันทั่วประเทศ ทั้งในระบบราชการ วงการสื่อสารมวลชน และระบบการศึกษา อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการเรียนการสอนภาษาไทยยังขาดประสิทธิภาพ เป็นการเรียนการสอนด้วยวิธีการเดิม ๆ ที่ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ภาษาของมนุษย์ ที่ควรเริ่มต้นจากการฟัง พูด อ่าน และเขียนตามลำดับ

ฉะนั้น การเรียนรู้ภาษาที่สำคัญที่สุดจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับภาษาแม่ ซึ่งหมายถึงภาษาที่เราได้รับรู้มาตั้งแต่เกิด หากภาษาแม่แข็งแรงจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ภาษาอื่นได้อย่างดี อย่างไรก็ตามสมัยนี้บางครอบครัวอยากให้ลูกได้ภาษาอังกฤษตั้งแต่เล็ก ๆ จึงนิยมพูดกับลูกด้วยภาษาอังกฤษ โดยไม่พูดภาษาไทย ซึ่งในกรณีนี้ หากพ่อแม่มีความรู้ภาษาอังกฤษไม่เพียงพอ จะทำให้เด็กอ่อนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ (นิตยา กาญจนะวรรณ, 2556)

ความสามารถในการใช้ภาษาแม่เป็นสิ่งสำคัญที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2540) ผู้แปลมักจะมีความเคยชินที่แก้ยากอยู่ ประการหนึ่ง คือการมุ่งใช้สมาธิไปสู่ความเข้าใจภาษาต่างประเทศมากเกินไป จนทำให้ละเลยความสำคัญในการใช้ภาษาแม่ของตนคือการใช้ภาษาไทย บทแปลขาดความเที่ยงตรง ความประณีต และความสละสลวย ต้องคำนึงอยู่เสมอว่าภาษาไทยที่ดีเป็นอย่างไร มีความสำคัญในการสื่อสารเพียงใด นักแปลต้องฝึกปรือภาษาไทยของตนอยู่เสมอ ด้วยการอ่านงานเขียนของผู้ที่ได้ชื่อว่าใช้ภาษาไทยดีเป็นประจำ ควรฝึกฝนวิพากษ์วิจารณ์ข้อดีข้อเสียของการใช้ภาษาไทยของนักเขียนประเภทต่าง ๆ อยู่เสมอ และหากเป็นไปได้นักแปลก็ควรผลิตงานเขียนของตนบ้าง ประสบการณ์จากการเขียนจะมีส่วนช่วยปรับปรุงคุณภาพงานแปลได้มาก "งานแปลเอื้องานเขียน งานเขียนเอื้องานแปล"

เทคนิคการแปลเฉพาะทาง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 กล่าวถึงวิธีการแปลรูปแบบต่างๆ สรุปได้ดังนี้คือ ***แปลโดยอรรถหรือแปลตามอรรถ*** เป็นการแปลตามเนื้อความหรือแปลเอาความ เป็นการแปลภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งโดยถือความหมายเป็นสำคัญ ***แปลตามตัวหรือแปลตามพยัญชนะ*** เป็นการแปลตามตัวอักษรหรือคำพูดเป็นคำ ๆ ไป แปลความหมายของคำอย่างตรงไปตรงมาคำต่อคำ ***แปลยกศัพท์*** เป็นการยกคำบาลีขึ้นมาแปลเป็นไทยไปทีละคำ ***แปลร้อย*** เป็นการแปลเอาความโดยยกศัพท์บาลีมาคั่นไว้

ส่วนกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งการแปลไว้ 2 ชนิด ดังนี้คือ ชนิดที่ 1 **การแปลโดยพยัญชนะ** (Literal Translation) เป็นการแปลคำต่อคำและการแปลตรงตัว และชนิดที่ 2 **การแปลโดยอรรถ** (Non-Literal Translation) เป็นการแปลตามเนื้อความ

ก่อนอื่นผู้แปลต้องรู้จักประเภทของงานแปล เช่น งานที่ได้รับมานั้นเป็นบันเทิงคดี คือเรื่องที่เขียนหรือแต่งขึ้นโดยมุ่งให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน หรือเป็นสารคดี คือเรื่องที่เรียบเรียงขึ้นจากความจริง ไม่ใช่จากจินตนาการ หรือเป็นงานวิชาการ คือวิชาความรู้สาขาใดสาขาหนึ่งหรือหลายสาขา หรือเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับศาสนา หรือศาสตร์เฉพาะทางอื่น ๆ เช่น การแพทย์ เทคโนโลยี การคลัง การโฆษณา เป็นต้น เพื่อจะได้เลือกวิธีการแปลและการเลือกใช้คำได้ถูกต้อง เหมาะสมและตรงตามประเภทของงาน การเลือกใช้คำแปลในงานสารคดี/ วิชาการ ต่างจากงานบันเทิงคดี

ศาสตร์เฉพาะทางมักใช้ภาษาที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง เรียกกันว่า "ภาษาเทคนิค" ทั้งนี้เป็นเพราะเนื้อหาสาระของสาขาวิชาต่าง ๆ มีลักษณะเฉพาะ

และปัญหาใหญ่ของการแปลเฉพาะทางจะอยู่ที่ "คำศัพท์เทคนิค" (Technical Terminology) นักแปลที่ต้องทำงานแปลเฉพาะทางจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องเนื้อหาสาระของสาขาที่ตนแปลในระดับที่เหมาะสม ดังนั้นจะเห็นได้ชัดว่าการรู้ภาษาอย่างดีเป็นเพียงเงื่อนไขเบื้องต้น แต่ความรู้ภาษาจะไม่ช่วยให้นักแปลสามารถแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ เพราะปัญหาส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระ แต่นักแปลจะต้องขวนขวายหาความรู้ในสาขานั้น ๆ จนได้ระดับที่เหมาะสม ต้องใช้ภาษาไทยและสำนวนภาษาให้เหมาะสมกับประเภทของข้อเขียนนั้น ๆ อีกด้วย (ปัญญา บริสุทธิ์, 2542)

ผู้เขียนได้แปลงานให้องค์กรทางศาสนาแห่งหนึ่ง งานแปลมีลักษณะพิเศษและเฉพาะทางคือ นำหลักธรรมคำสอนทางศาสนามาประยุกต์เข้ากับการสังคมสงเคราะห์ ในโครงการฟื้นฟูการเสพติด เพื่อเยียวยาและฟื้นฟูผู้ติดสิ่งเสพติดต่าง ๆ ผู้แปลได้ใช้วิธีการแปลหลายอย่างในหนังสือเล่มเดียวกันนั้น ทั้งการแปลตามตัวหรือแปลตามพยัญชนะ การแปลโดยอรรถหรือแปลตามอรรถ และการเชิญข้อพระคัมภีร์มาอ้างอิงตามต้นฉบับ

เพื่อให้การแปลถูกต้องสมบูรณ์ในเนื้อความตามต้นฉบับ ได้ "อรรถรส" คือ รสแห่งถ้อยคำหรือถ้อยคำที่ทำให้เกิดความซาบซึ้ง และคงความศักดิ์สิทธิ์ในตัวอักษรตามต้นฉบับ ผู้แปลจึงต้องเรียนรู้พระคัมภีร์ทั้งเล่มและคำสอนของผู้นำทางศาสนาอีกหลายท่าน เพื่อประกอบการแปล ซึ่งผู้แปลเชื่อมั่นว่าเป็นวิธีการศึกษางานด้วยตนเองอย่างสัมฤทธิ์ผล ซึ่งในการแปลงานศาสตร์ต่าง ๆ เฉพาะทางจะต้องมีการศึกษาข้อมูลแวดล้อม เพื่อนำมาใช้ในงานแปลหรือเป็นภูมิหลังประกอบการแปล รวมทั้งการเลือกใช้คำแปลให้ได้น้ำหนักเท่ากันทั้งใน

ภาษาต้นฉบับและภาษาแปล นอกจากนี้ผู้แปลยังได้ทำ "คลังคำ" ศาสตร์เฉพาะทางของตนเองไว้อีกด้วย เพื่อสะดวกในการแปลครั้งต่อ ๆ ไปสำหรับการเลือกใช้คำแปล

รศ. ดร. สมศีล ฌานวังศะ ราชบัณฑิต (2553, น.54) ได้กล่าวไว้ว่า *การจะเลือกวิธีแปลแบบใดมาใช้ ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ลักษณะของข้อความต้นฉบับ วัตถุประสงค์ในการแปล ภูมิหลังด้านวัฒนธรรมของผู้อ่านฉบับแปล และความถนัดของตัวผู้แปลเอง*

ความร่วมมือในวงการแปลในระดับชาติและนานาชาติ

ความร่วมมือในวงการแปลเป็นความเชื่อมโยงระหว่างองค์กร หน่วยงาน และกลุ่มต่าง ๆ ในวงการแปล ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ การสานเสวนา (Dialogue) เพื่อการปฏิสัมพันธ์ที่ดีจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ราชบัณฑิตยสถานได้กล่าวไว้ในนโยบายและยุทธศาสตร์ภาษาแห่งชาติว่า

"*ภาษาเป็นสื่อทางการในการประสานความร่วมมือ ประสานผลประโยชน์ รวมทั้งแก้ปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างชุมชน/ สังคม ที่มักออกมาในรูปแบบของข้อตกลงหรือกติการะหว่างชุมชน/ สังคม นอกจากนี้ ปัจจุบันหลักการของภาษายังถูกนำมาใช้ในกระบวนการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้ง (Conflict Transformation) เพื่อมุ่งให้เกิดความเข้าใจ ทั้งมุมมองของตนเองและผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้นในรูปแบบของการสนทนา หรือที่เรียกว่าการสานเสวนา (Dialogue)* (น.2)"

ความเชื่อมโยงระหว่างกันในอาเซียน (ASEAN Connectivity) ทำให้การแปลเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วและไม่หยุดยั้ง และถึงแม้ว่าภาษาอังกฤษจะได้รับเลือกให้เป็นภาษาทางการ แต่ประชากรในกลุ่มประเทศอาเซียนก็เริ่มหันมาสนใจศึกษาภาษาของเพื่อนบ้านมากขึ้นด้วย เพื่อให้สามารถสื่อสารกันได้ดียิ่งขึ้น

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ดังจะเห็นได้จากการที่สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย โดยการสนับสนุนของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม ได้จัดทำโครงการวรรณกรรมสัมพันธ์ระหว่างนักเขียนไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มประเทศในเครืออาเซียน ด้วยประสงค์จะให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเผยแพร่วรรณกรรมของแต่ละชาติสู่กัน เพื่อเป็นการเรียนรู้จักเพื่อนบ้านไปพร้อมกัน เริ่มต้นจากกัมพูชาเป็นประเทศแรก เป็นผลงานในลักษณะของวรรณมาลัย หรือ Anthology ในชื่อ ***ร้อยมาลัยร้อยใจไร้พรมแดน Reflection across the Borders*** เป็นการคัดสรรวรรณกรรมของสองชาติ และจัดพิมพ์เป็น 3 ภาษา คือ ไทย กัมพูชา และอังกฤษ เมื่อปี พ.ศ. 2548

ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย โดยการสนับสนุนของสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม ได้จัดทำโครงการวรรณกรรมสัมพันธ์ไทย-มาเลเซีย (Sastera Thai-Malaysia หรือ Thai-Malaysian Literary Relations ขึ้น โดยจัดทำหนังสือชื่อ ***Truth Globalize โลกไร้พรมแดน: วรรณกรรมสัมพันธ์ไทย-มาเลเซีย*** เพื่อให้วรรณกรรมเป็นสื่อในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้น ระหว่างประเทศไทยและประเทศมาเลเซีย มีการคัดสรรวรรณกรรมประเภทเรื่องสั้นและบทกวีที่ทรงคุณค่าของทั้งสองชาติในจำนวนที่เท่ากัน และนำมาจัดแปลเป็น 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษามาเลเซีย และภาษาอังกฤษ

พ.ศ. 2556 สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม ได้จัดทำหนังสือชื่อ ***ดอกบัวบานในธารวรรณกรรม Lotus Blooms in the Stream of Literature*** รวมเรื่องสั้นและบทกวีจากนักเขียนไทยและเวียดนาม 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาเวียดนาม และภาษาอังกฤษ เรื่องสั้นฝ่ายละ 5 เรื่อง

บทกวีฝ่ายละ 10 สำนวน ในการคัดสรรเรื่องสั้นและบทกวีได้กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก โดยให้ความสำคัญกับผลงานที่เป็นเสมือนทูตวัฒนธรรม สามารถเสนอภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมไทย และมีความร่วมสมัย ในส่วนของกวีนิพนธ์ ยังกำหนดให้มีความลึกซึ้งทางจิตวิญญาณของงานวรรณกรรมอีกด้วย

ส่วนในระดับชาติ ศูนย์การแปลและการล่าม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ดำเนินการจัดให้มีการเชื่อมโยงระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการแปลให้เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกัน และสอดรับกับนโยบายของรัฐเพื่อการศึกษาของชาติและการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกัน ใน **โครงการจัดทำวารสารการแปลและการล่าม** ซึ่งเป็นวารสารในโครงการความร่วมมือของ 4 องค์กร ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในวงการแปล คือสมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และศูนย์การแปลและการล่าม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ระหว่างปี พ.ศ. 2558-2561 และขณะนี้ได้เริ่มดำเนินการในชั้นต้นไปแล้ว โดยจัดให้มีพิธีลงนามความร่วมมือเครือข่ายสี่สถาบันในการจัดทำวารสารการแปลและการล่ามครั้งแรกในประเทศไทย ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย เมื่อวันจันทร์ ที่ 1 กันยายน 2557 นับเป็นนิมิตหมายที่ดีแห่งวงการแปล และเป็นก้าวแรกแห่งการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสี่องค์กรชั้นนำของประเทศ

สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม เป็นองค์กรหนึ่งที่มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ได้ดำเนินโครงการจัดทำ **นามานุกรมนักเขียน – นักแปล** เพื่อรวบรวมข้อมูลประวัติและผลงานของนักเขียนและนักแปลในประเทศไทยอย่างเป็นระบบ เพื่อใช้

ประโยชน์ในการสืบค้นและศึกษาวิจัย เพื่อสร้างเครือข่ายด้านวรรณศิลป์ในฐานะทุนทางวัฒนธรรม รวมทั้งเพื่อเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นักเขียนและนักแปลของไทยเป็นที่รู้จัก ทั้งในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ โดยนักแปลวรรณกรรมต้องมีผลงานแปลวรรณกรรมใน 4 ประเภทนี้ คือ บทกวี เรื่องสั้น นวนิยาย หรือความเรียง จากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม จึงเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่ช่วยเชิดชูเกียรติและให้กำลังใจแก่ผู้ที่ทำงานในด้านวรรณศิลป์ ซึ่งผู้เขียนก็ได้รับเกียรติมีชื่อในหนังสือที่เป็นเสมือนทำเนียบรุ่นเล่มนี้ที่เชื่อมการติดต่อระหว่างกันด้วย

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้จัดตั้งโครงการจัดแปลหนังสือขึ้น เพื่อผลิตหนังสือแปลที่ให้สาระและความรู้เกี่ยวกับวิชาการและเทคโนโลยีจากต่างประเทศแก่นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน พัฒนาการเรียน การปฏิบัติงาน คุณภาพชีวิต ตลอดจนพัฒนาสภาพของชุมชน สังคม และประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้มีจำนวนนักแปลที่มีคุณภาพมากขึ้น และพัฒนาศักยภาพในการแปลของนักแปลจากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย หนังสือที่แปลเป็นประเภทวิชาการประยุกต์และตำราเรียน ด้านวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยครอบคลุม 12 สาขาวิชาการของสภาวิจัยแห่งชาติ และสหสาขาวิชาการ โดยให้ผู้สนใจที่มีความรู้ภาษาต่างประเทศและภาษาไทยเป็นอย่างดี เสนอแปลหนังสือให้โครงการฯ ได้ โดยให้ผู้แปลคัดเลือกหนังสือเองตามสาขาที่ถนัด แล้วจัดทำรายละเอียดตามแบบเสนอขอแปลหนังสือ เสนอส่วนบริหารการจัดแปลวิชาการ ภารกิจการต่างประเทศ วช. พิจารณา

ราชบัณฑิตยสถานเป็นองค์กรของรัฐ มีชื่อเสียงโดดเด่นในการจัดทำพจนานุกรมศาสตร์ต่าง ๆ และการบัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย และหนังสืออื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งเอื้อประโยชน์ให้แก่นักแปลอย่างสูงสุดในการอ้างอิงข้อมูลต่าง ๆ ที่ราชบัณฑิตยสถานจัดทำขึ้น และเล่มสำคัญที่นักแปลทุกคนจะขาดเสียมิได้คือ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554

จริยธรรมการแปล

ความหมายของ "จริยธรรม" คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ฉะนั้น จริยธรรมการแปลจึงหมายถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติ และรวมหมายถึงสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติด้วย (Do's and Don'ts) ในการแปล ซึ่งนักแปลทุกคนพึงตระหนักและปฏิบัติตาม ดังนี้คือ

1. มีใจรักงานแปล และใช้ศาสตร์ผสานศิลป์ในการแปล

2. ซื่อสัตย์ต่อต้นฉบับ ไม่แปลผิด แปลตก แปลขาด แปลเกิน และไม่ต่อเติมส่วนใดตามความคิดเห็นของผู้แปล

3. ใช้พจนานุกรมหรือหนังสืออ้างอิงที่เหมาะสมกับงานแปลนั้น ๆ แต่อย่าถือ "ดิค" เป็นคัมภีร์ (ถนอมวงศ์ ล้ำยอดมรรคผล, 2555) เพราะบางทีคำที่ต้องการแปลนั้น แปลได้หลายความหมาย

4. เก็บรักษาข้อมูลงานต้นฉบับและงานแปลของเจ้าของงานไว้เป็นการเฉพาะ ไม่แพร่งพรายให้ผู้ใดล่วงรู้ โดยเฉพาะข้อมูลที่เป็นงานเชิงธุรกิจ หรืองานขององค์กร หน่วยงาน และบริษัท/ห้างร้าน หากงานในบางบริบทอาจนำมาเป็น

กรณีศึกษาสำหรับการเรียนการสอนวิชาการแปลได้ ก็ให้ขออนุญาตจากเจ้าของงานก่อน

5. มีวิจารณญาณและความรับผิดชอบในงานที่ทำ เป็นคนใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งไม่ตรงกับของตนเอง โดยเฉพาะเจ้าของงาน

6. มีวินัยในการทำงาน รักษาเวลากำหนดการส่งงานอย่างเคร่งครัด หากจำเป็นต้องเลื่อนเวลาออกไป ต้องรีบแจ้งให้เจ้าของงานทราบโดยด่วนที่สุดก่อนถึงกำหนดการส่งงาน และไม่ทิ้งงานกลางคัน

7. ตรวจทานงานและแก้ไขข้อผิดพลาดให้เรียบร้อยก่อนส่ง

8. สั่งสมประสบการณ์และความชำนาญ ด้วยการหมั่นเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ และพัฒนาทักษะอยู่เสมอทั้งการอ่าน การเขียน และการแปลเพื่อการเป็นนักแปลที่มีคุณภาพ

9. มีมนุษยสัมพันธ์ดี สุภาพอ่อนโยน อดทน ละเอียดรอบคอบ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล

10. สร้างเครือข่ายพันธมิตรนักแปล เพื่อความเป็นกัลยาณมิตรและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

เทคโนโลยีและเครื่องมือช่วยในการแปล

เทคโนโลยีและเครื่องมือช่วยในการแปลปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เริ่มแรกจากพจนานุกรมทั้งจากอังกฤษเป็นไทย ไทยเป็นอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ซึ่งถือเป็นคู่มือของนักแปลทุกคน และเชื่อได้ว่า นักแปลมืออาชีพต้องมีพจนานุกรมที่มีประสิทธิภาพสูงและมีคำศัพท์มากมาย มากกว่าหนึ่ง

เล่มไว้ในครอบครอง ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีก้าวไกล ก็พัฒนาเป็นพจนานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ หรือ Talking Dict.

เมื่อมนุษย์มีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญอีกอย่างหนึ่งในชีวิต โปรแกรมช่วยค้นหาคำศัพท์และค้นคว้าหาข้อมูล ตลอดจนเครื่องมือช่วยในการแปลจึงเกิดขึ้น แล้วโลกเทคโนโลยีก็พัฒนาต่อไปอีก มี Word Lens เป็นเครื่องมือช่วยแปลอีกอย่างหนึ่ง โดยใช้กล้องในสมาร์ทโฟน ไอโฟน ไอพอด และไอแพด ถ่ายภาพข้อความภาษาต่างประเทศที่ต้องการแปล เช่น ป้ายหรือรายการอาหาร ก็จะปรากฏคำแปลในภาษาที่เราต้องการ ขึ้นมาให้เห็นบนหน้าจอโทรศัพท์ทันที โดยไม่ต้องใช้อินเทอร์เน็ต โปรแกรมนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในเรื่องของความสะดวกในการใช้และประมวลผลการแปลได้รวดเร็ว

ตามความเข้าใจของผู้เขียน โลกการแปลในปัจจุบันนี้เริ่มเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมการแปลเชิงพาณิชย์แล้ว ตลาดงานแปลกว้างใหญ่ข้ามซีกโลก และมีการแข่งขันสูง นักแปลที่ทำงานแปลเป็นอุตสาหกรรมการแปลเชิงพาณิชย์ และทำงานเป็นทีม นอกจากจะใช้ทักษะและความสามารถเฉพาะตัวในการแปลแล้ว ยังมีการแปลโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย (Computer-Assisted Translation - CAT) เป็นการแปลจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยจำคำศัพท์ ไวยากรณ์ และบริบทต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ทำงานได้เร็วขึ้น และมีการสื่อสารกันในทีมได้สะดวกขึ้น ซอฟต์แวร์ประเภท CAT แบ่งออกเป็นหลายกลุ่ม เช่น เวิร์ดฟาสท์ (Wordfast) หรือทราดอส (Trados) ทั้งนี้แล้วแต่วัตถุประสงค์ในการใช้งาน รวมทั้งความถนัดและความชอบของแต่ละบุคคล (สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย, 2555) นักแปลมืออาชีพต้องเป็นนักค้นหาตัวช่วยในการแปลของตนเอง โดยค้นหาเว็บไซต์ต่าง ๆ แล้วทำเป็นแฟ้มสะสมเอาไว้ เมื่อถึงคราวจำเป็นต้องเรียกใช้

จะได้นำมาใช้ได้ทันท่วงที ในที่นี้ขอนำตัวอย่างเว็บไซต์ที่เป็นประโยชน์แก่การแปลเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน หลายเว็บไซต์อนุญาตให้ดาวน์โหลดข้อมูลมาใช้ได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย คือ

www.e-tipitaka.com – โปรแกรมตรวจหาและเทียบเคียงพุทธวจนะจากพระไตรปิฎก

http://dict.longdo.com - พจนานุกรมสองภาษา

http://www.merriam-webster.com - Merriam Webster Dictionary - พจนานุกรมอังกฤษ - อังกฤษ

http://rirs3.royin.go.th - พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

http://www.online-english-thaidictionary.com/?word=girl&d=1&m=0&p=1 - พจนานุกรมอังกฤษ - ไทย, ไทย - ไทย

http://www.wordweb.co.uk - WordWeb is a comprehensive one-click English thesaurus and dictionary for windows. และอื่น ๆ

จากประสบการณ์ตรงของผู้เขียน พบว่าตัวช่วยที่สำคัญในการแปลงานอีกอย่างหนึ่งคือ**กัลยาณมิตร** ซึ่งก็เป็นผู้ที่คุ้นเคยกับเราและเป็นผู้รู้ สามารถให้ความรู้หรือให้คำแนะนำแก่เราในยามที่ติดขัดการแปลได้

คำแถลงนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันอังคารที่ 23 สิงหาคม 2554 ความว่า "*ข้อ 3.6 เรื่องนโยบายเทคโนโลยีการสนเทศ*" และ "*3.6.5 ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม ซอฟต์แวร์ ฮาร์ดแวร์ และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง*" รวมทั้ง "*เรื่องโครงการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ... โดยส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการซอฟต์แวร์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจในกลุ่มประเทศอาเซียน เช่น กฎหมายที่เกี่ยวข้อง การทำการตลาด เป็นต้น โดยเป็นภาษาอาเซียนและภาษาอังกฤษ* (สถาบันบัณฑิต

บริหารธุรกิจศศินทร์, 2556) ผู้เขียนเข้าใจว่า "อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง" ที่ปรากฏอยู่ในข้อความนั้น คงหมายรวมถึงอุตสาหกรรมการแปลด้วย และเมื่อต้องแปลองค์ความรู้เป็นภาษาอาเซียนถึง 10 ภาษา และเป็นภาษาอังกฤษอีก รวมทั้งภาษาอื่น ๆ ที่ใช้สื่อสารกันทั่วโลกหลายภาษา จึงเชื่อมั่นได้ว่า นักแปลต้องมีงานทำอย่างต่อเนื่องแน่นอน ฉะนั้น นักแปลจึงต้องเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ สั่งสมประสบการณ์ และพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่และเครื่องมือช่วยในการแปล เพื่อให้การแปลสามารถสนองความต้องการของตลาด และทันกับเวลาที่เร่งรัดได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ตามนโยบายของรัฐบาลที่จะ "*พัฒนาระบบการแปลภาษาที่สำคัญและจำเป็นในเว็บท่า* * *(Web Portal) ทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาอาเซียน และภาษาอื่น ๆ ของประเทศชั้นนำทางธุรกิจ*"

ปัญหาในการแปล

ปัญหาในการแปลที่พบส่วนใหญ่มีหลายด้าน เช่น ปัญหาทางด้านภาษา วัฒนธรรม ความรู้รอบตัว โครงสร้างของภาษา ความหมายของคำ ความละเอียดรอบคอบในการแปล นอกจากนี้อาจเกิดจากความไม่เข้าใจต้นฉบับ หรือเข้าใจต้นฉบับ แต่แปลให้เป็นสำนวนแปลที่ดีไม่ได้ (วรนาถ วิมลเฉลา, 2543)

ปัญหาทางด้านภาษา หากผู้แปลไม่สันทัดเรื่องภาษา ทั้งภาษาต้นฉบับและภาษาแปล จะทำให้การแปลผิดพลาด ซึ่งความผิดพลาดอาจเกิดขึ้นจากการ

* เว็บท่า (Web Portal) เว็บที่รวบรวมลิงก์เว็บไซต์ และบทความต่าง ๆ โดยการจัดหมวดหมู่ให้ดูง่าย และมีหน้าที่นำผู้ชมไปยังเว็บอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เว็บท่าอาจให้บริการแบบทั่วไป คือ มีเว็บครบทุกหมวดหมู่ (General Portal) หรือบริการเฉพาะ (Specific Portal) - http://th.wikipedia.org/wiki/เว็บท่า

แปลผิด แปลเกิน แปลขาด และเลือกใช้คำที่ไม่เหมาะสม หรือบางทีผู้แปลรู้ภาษาต้นฉบับ แต่อ่อนภาษาแปลคือภาษาไทย แต่ปัจจุบันนี้นักแปลทวิภาษา *(Bilingual Translator)* ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคเปิดประตูสู่อาเซียน ซึ่งจะมีการแปลองค์ความรู้ของไทยให้ก้าวไกลไปสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกมากขึ้น หากนักแปลสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นนักแปลทวิภาษาได้ สนามงานแปลก็จะกว้างใหญ่ยิ่งขึ้น มีตัวเลือกมากขึ้นมากกว่าการแปลภาษาเดียว

ผู้ที่จะทำงานแปลต้องมีใจรักเป็นพื้นฐาน ความมีใจรักในงานที่ทำจะช่วยให้ฟันฝ่าอุปสรรคและความยากลำบากไปได้ จากประสบการณ์ตรงของผู้เขียนซึ่งทำงานแปลสองภาษา พบว่าการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษมีความซับซ้อนมากกว่าแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย เพราะภาษาอังกฤษมีเครื่องหมายช่วยหลายตัวในการแบ่งความ ซึ่งเครื่องหมายเหล่านี้ช่วยให้การแปลชัดเจนขึ้น และรูปประโยคต่าง ๆ ผู้เขียนต้นฉบับก็ได้จัดมาให้เรียบร้อยแล้ว ส่วนการแปลจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษนั้น ผู้แปลต้องสร้างรูปประโยคภาษาอังกฤษเองทั้งหมด ต้องคิดเครื่องหมายเอง และโปรแกรมช่วยแปล เช่น Google Translate ก็ไม่สามารถช่วยการแปลได้มากดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เพราะเป็นภาษาคนละตระกูลกัน นอกจากจะได้คำศัพท์ที่เป็นประโยชน์บางคำเท่านั้น

ผู้เขียนได้ถามนักศึกษาปริญญาโทวิชาการแปลและผู้เข้าอบรมหลักสูตรการแปล ซึ่งผู้เขียนสอนและให้การอบรมอยู่ รวมทั้งถามเพื่อนร่วมอาชีพ และถามตนเองว่า หากภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่สองและสามของเรา ภาษาใดจะยากกว่ากัน ทุกคนตอบเหมือนกันว่า ภาษาไทยยากกว่า เพราะมีพยัญชนะให้ต้องจดจำมากกว่า สระมีจำนวนมากกว่า เสียงสูง ต่ำ สั้น ยาว

แตกต่างกัน และหากระดับเสียงต่างกันเพียงเล็กน้อย ความหมายก็เปลี่ยนไปแล้ว เช่น เออ เอ่อ เอ้อ เอ๊อ เอ๋อ คำที่เขียนเหมือนกัน แต่ความหมายต่างกันมีมากมาย คำใหม่ก็เกิดขึ้นมากและรวดเร็วไม่แพ้ภาษาอื่นใดในโลกนี้ และที่สำคัญคือไวยากรณ์และโครงสร้างประโยคของภาษาไทยซับซ้อนกว่าภาษาอังกฤษหลายเท่านัก เหล่านี้เป็นต้น ฉะนั้นหากนักแปลอ่อนภาษาไทยเสียแล้ว การแปลที่ดีย่อมเกิดขึ้นไม่ได้

ภาษาต่างกัน วัฒนธรรมก็ต่างกัน นักแปลจึงจำเป็นต้องศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ถึงวัฒนธรรมในภาษานั้นและภาษาแปล ประกอบเป็นภูมิหลังในการแปลด้วย เพื่อให้การแปลไม่ผิดพลาด

มีบทแปลที่น่าสนใจอยู่บทหนึ่ง ที่แสดงถึงการขาดความรู้ด้านวัฒนธรรม ทำให้เกิดความเข้าใจผิด (มาลิทัต พรหมทัตตเวที, 2535)

Nay-said the May-	*ไม่ล่ะ เดือนพฤษภาคมเอ่ย*
Show me the Snow-	*ไหนล่ะ หิมะ*
Show me the Bells	*ไหนล่ะ เสียงระฆัง*
Show me the Jay	*ไหนล่ะ นกเจย์*

หากดูเผิน ๆ ไม่มีอะไรผิดในคำแปลภาษาไทย แต่ที่จริงแล้ว May หมายถึงดอกไม้คือดอกเมย์ หรือดอกฮอว์ธอร์น ซึ่งมีมากในฤดูใบไม้ผลิ Snow คือดอกสโนว์ดรอพ และ Bells หมายถึงดอกบลูเบลส์ ฉะนั้นบทแปลใหม่จึงปรับเป็น

ดอกฮอว์ธอร์นขานว่า	*ขอดูดอกสโนว์ดรอพซิ*
ดอกบลูเบลส์ล่ะอยู่ไหน	*นกเจย์เล่า*

ในด้านความรู้รอบตัว นักแปลต้องเป็นคนทันสมัย ใหม่เสมอ ศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ไม่นิ่งเฉย เข้าร่วมอบรมและร่วมกิจกรรมที่องค์กรเกี่ยวข้องกับการแปลจัดขึ้น มีกัลยาณมิตรในวงการเพื่อนร่วมอาชีพ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อ่านมาก ฟังมาก ใจกว้าง อย่าทำตัวเป็นแก้วคว่ำ

ความละเอียดรอบคอบในการแปลเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง นักแปลต้องมีการตรวจทานงานของตนเองอย่างละเอียดรอบคอบก่อนส่งงานให้เจ้าของงานหรือสำนักพิมพ์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของตัวนักแปลเอง อย่าทำเสร็จแล้วส่งงานทันที เพราะโอกาสในการแปลผิด ตัวสะกด และวรรคตอนไม่ถูกต้อง เกิดขึ้นได้เสมอในการแปลงานครั้งแรกซึ่งถือเป็นฉบับร่าง อย่าใจเร็วด่วนได้ มิฉะนั้นจะเป็นการทำลายตนเอง

ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการแปล เช่น การพิมพ์หนังสือแปล

ข้อสรุปจากการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง **การผลิตหนังสือแปลที่มีคุณภาพ** จัดโดย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2545 (อ้างถึงในสมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย, 2545) ระบุประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการแปล ซึ่งได้แก่การผลิตและจำหน่ายหนังสือแปล โดยได้กล่าวถึงสถานภาพของหนังสือแปลโดยทั่วไปในประเทศไทยว่า

"ในวงการผู้แปลหนังสือจากภาษาต่างประเทศ บ้านเรายังขาดแคลนหนังสือแปลที่มีคุณภาพอีกเป็นจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่มีความเจริญมากกว่า เช่นประเทศญี่ปุ่น ภาครัฐจึงควรมีนโยบายส่งเสริมหนังสือแปลที่มีคุณภาพให้แพร่หลายยิ่งขึ้น โดยเฉพาะหนังสือแปลทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ ด้านส่งเสริมคุณค่าทางจริยธรรม ทางด้านอารมณ์ ทางด้านภูมิปัญญา

และทางด้านจิตใจ ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เพื่อรับภารกิจอันสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต"

ส่วนการผลิตหนังสือแปล ก็มีผู้เกี่ยวข้องหลายภาคส่วน คือ ผู้แปลและสำนักพิมพ์ ผู้แปลต้องทำงานด้วยความละเอียดรอบคอบในการใช้ถ้อยคำ หรือในการตรวจสอบคำผิด คำถูก บรรณาธิการของสำนักพิมพ์มีหน้าที่ที่จะต้องทำเช่นนั้นอยู่แล้ว แต่ผู้แปลก็ควรต้องทำให้ดีที่สุดก่อนส่งต้นฉบับให้สำนักพิมพ์ หรือส่งไปให้บรรณาธิการตรวจทานอีกครั้งหนึ่ง ส่วนการพิมพ์และการจำหน่ายหนังสือเป็นงานของสำนักพิมพ์ ซึ่งในเรื่องการจำหน่ายหนังสือแปลนั้น ได้ข้อสรุปจากการสัมมนาว่า

"การจำหน่ายหนังสือแปลนั้น ส่วนใหญ่แล้วต้องอาศัยการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้คนสนใจ จึงขอให้สื่อมวลชนให้ความสนใจสนับสนุนมากขึ้น เนื่องจากหนังสือเป็นสิ่งที่เสริมสร้างภูมิปัญญาและคุณค่าทางจิตใจของผู้คนในสังคม หากเป็นไปได้ ขอให้สื่อมวลชนของรัฐและเอกชน จัดรายการแนะนำหรือวิจารณ์หนังสือที่พิมพ์ออกใหม่ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อกระตุ้นให้ผู้คนสนใจการอ่าน เมื่อมีการแสวงหาความรู้กันอย่างต่อเนื่องแล้ว ปัญหาสังคมต่าง ๆ ก็จะลดน้อยลงไปได้"

ในการสัมมนาครั้งนี้ ศาสตราจารย์ คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอ **วาระแห่งชาติเรื่องการแปล** ที่เกี่ยวเนื่องกับการผลิตหนังสือแปลที่มีคุณภาพ ไปจนถึงการเสนอให้องค์กรของรัฐซึ่งหมายถึงกรมวิชาการหรือกระทรวงศึกษาธิการ มีส่วนสนับสนุนในกิจการนี้อย่างจริงจัง เพื่อเสริมสร้างภูมิปัญญาไทยให้แพร่หลาย และให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาสากลที่ประชาชนจะพึงได้ผ่านหนังสือแปล (สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย, 2545)

ทั้งนี้ภาครัฐควรมีการส่งเสริมการอ่านภาคภาษาไทยให้มากยิ่งขึ้น และพัฒนาการอ่านนั้นไปสู่การแปล โดยแปลองค์ความรู้ของไทยไปสู่ตลาดสากล โดยเฉพาะงานแปลในแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) (สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย, 2553) ซึ่งรัฐบาลในสมัยปี พ.ศ. 2552 ได้ประกาศพันธสัญญาเพื่อขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ในภูมิภาคอาเซียน (Creative Industrial Hub of ASEAN) และให้มีการนำความคิดสร้างสรรค์มาเชื่อมโยงกับวัฒนธรรม การสั่งสมความรู้เพื่อมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า หรือบริการ บนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา

ภายใต้แนวนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์นี้ สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม จึงได้กำหนดจัดโครงการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนผลงานด้านวรรณศิลป์ขึ้น เพื่อเผยแพร่ผลงานของนักเขียนไทยให้เป็นที่ประจักษ์ในเวทีระดับสากล และสมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย ได้เข้าร่วมเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการคัดเลือกรายชื่อหนังสือที่จะเผยแพร่ในคู่มือแนะนำวรรณกรรมไทยด้วย และหนังสือที่ได้รับการคัดเลือก ได้มีการนำเสนอบทคัดย่อเพื่อจัดแปลเป็นภาษาอังกฤษและภาษาจีนเป็นบางเรื่อง นำไปแสดงในงานมหกรรมหนังสือนานาชาติที่ไทเป พ.ศ. 2554 นับเป็นครั้งแรกที่รัฐบาลในสมัยนั้นได้เข้าร่วมมีบทบาทส่งเสริมการเผยแพร่วรรณกรรมไทยสู่สากล โดยผ่านเวทีธุรกิจที่จัดโดยภาครัฐร่วมกับเอกชนในต่างประเทศ

บทสรุป

การแปลในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องของการลงทุนร่วมกันระหว่างองค์กร ใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรเกี่ยวกับการแปลอย่างสมประโยชน์ เพื่อการเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการแปลที่ดียิ่งขึ้น

การแปลเมื่อครั้งอดีตเป็นงานศิลปะที่ใช้ทักษะเฉพาะบุคคล ครั้นมาถึงในสมัยปัจจุบันนี้ ตั้งแต่ก่อนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน การแปลกลับกลายเป็นงานอุตสาหกรรม คือมีการเจริญเติบโตในงานแปลอย่างรวดเร็ว มีปริมาณงานมากขึ้น มีความเร่งรัดในการทำงาน และมีความหลากหลายทางภาษา จึงส่งผลให้นักแปลหลายคนต้องทำงานร่วมกันในงานชิ้นเดียวกันโดยให้มีเอกภาพ และใช้เครื่องมือช่วยการแปลมากขึ้น เพื่อให้งานเสร็จทันตามกำหนดเวลาที่ได้รับมอบหมาย

ภาครัฐควรให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนเรื่องการแปลมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแปลองค์ความรู้ของไทยออกไปสู่ประชาคมโลก นั่นคือการแปลจากต้นฉบับภาษาไทย ไปสู่งานแปลภาษาต่างประเทศ ซึ่งตามความเห็นส่วนตัวและประสบการณ์ตรงในการทำงานของผู้เขียน พบว่าการแปลในลักษณะนี้ (ภาษาปากของนักแปลบางคนเรียกว่า "แปล out") มีความยาก ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการสร้างประโยคและคิดหาถ้อยคำที่เหมาะสม รวมทั้งมีความเชื่อมโยงด้านต่าง ๆ ในการแปล มากกว่าการแปลจากต้นฉบับภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย

ความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน องค์กร และกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการแปล จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้พันธกิจการแปลองค์ความรู้ในสาขาต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พัฒนาก้าวไกลไปสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคม

โลก ตลอดจนมีการพัฒนาและรับรองคุณภาพของนักแปลและงานแปล นอกจากนี้ เครือข่ายทางสังคมก็ควรจะเข้ามามีบทบาทร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง ระหว่างกัน ซึ่งการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันด้วยการสานเสวนาจะเอื้อให้เกิดการ พัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). คู่มือการแปล. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. ชณัณกร เพ็ชรวัฒนา. (2556, พ.ค.-ส.ค.). คนไทยรู้ภาษาไทยดีแค่ไหน. *จดหมายข่าวสมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย*, 25 (8), 9-10.

ดำเนิน การเด่น และเสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2549). *พจนานุกรมไทย-อังกฤษ*. กรุงเทพฯ: มติชน.

ถนอมวงศ์ ล้ำยอดมรรคผล. (2555). *การอ่านให้เก่ง* (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: กระดาษสา

นักเขียนแห่งประเทศไทย, สมาคม. (2553). *Truth Globalize โลกไร้พรมแดน: วรรณกรรมสัมพันธ์ไทย-มาเลเซีย*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักเขียนแห่งประเทศไทย.

นักแปล 111 (นามแฝง). (2553, พ.ค.-ส.ค., ก.ย.-ธ.ค.). งานแปลในแนวเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *จดหมายข่าวสมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย*, 22-23 (7), 5.

นักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย, สมาคม. (2556). *หนังสือที่ระลึกงาน "วันนักแปลและล่าม ครั้งที่ 7" พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ: มปท.

ปัญญา บริสุทธิ์. (2542). *ทฤษฎีและวิธีปฏิบัติในการแปล* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. (2537). *นายอินทร์ผู้ปิดทองหลังพระ* ทรงแปล จากเรื่อง A Man Called Intrepid โดย William Stevenson (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *ภาษาและวัฒนธรรมอาเซียน ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

ราชบัณฑิตยสถาน. *เอกสารนโยบายและยุทธศาสตร์ภาษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน. หน้า 1-6.

ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์, ศาสตราจารย์เกียรติคุณ. (2551). *การแปล กุญแจสู่โลกาภิวัตน์และรวมผลงานแปล Translation: The Key to Globalization and collected translation work*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, สำนักงาน. กระทรวงวัฒนธรรม. (2556). *Lotus Blooms in the Stream of Literature ดอกบัวบานในธารวรรณกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2553). *นามานุกรมนักเขียน - นักแปล*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม.

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ. (2557). *เอกสารประกอบการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ สาขาอาชีพธุรกิจหนังสือและสิ่งพิมพ์ 6 สาขาอาชีพ*. ในการสัมมนานำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาตรฐานอาชีพฯ. วันที่ 10 กันยายน 2557 ณ ศุนย์ประชุมสถาบันจุฬาภรณ์. หน้า 1.

สภาบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์

สมาคมนักแปลและล่ามแห่งประเทศไทย จดหมายข่าว

----ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ธันวาคม 2538

----ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 เมษายน 2554

----ปีที่ 7 ฉบับที่ 22-23 พ.ค.-ส.ค., ก.ย.-ธ.ค. 2553

เอกสารโครงการอบรมการแปลโดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วย 2555

สมศีล ฌานวังศะ. (2553). "ภาค 4 การแปลเชิงวิชาการ: ปุจฉา-วิสัชนา" *ธรรมะทวิพากย์* ของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). PANYA-PAWANA

สำนักพจนานุกรม. มติชน. (2543). *พจนานุกรม นอกราชบัณฑิตยฯ*. กรุงเทพฯ: มติชน.

สิทธา พินิจภูวดล. (2542). *คู่มือนักแปลอาชีพ*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.

อุษณีย์ วัฒนพันธ์. (2544, สิงหาคม-ธันวาคม). แปลทำไม. *จดหมายข่าวสมาคมนักแปลและล่าม*, 7.

Samuelsson-Brown, G. (1995). A Practical Guide for Translators. (2nd ed.) Clevedon : Multilingual matters.

ชี้ภาษาแม่ต้องแข็งแรงก่อนเรียนภาษาที่สอง. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2557 จากhttp://www.dailynews.co.th/Content/education/141472/

เทคโนโลยีกับการแปลภาษาแห่งศตวรรษที่ 21 สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2557 จาก http://www.dailynews.co.th/Content/IT/

แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555 – 2559. สืบค้นเมื่อ 6 กันยายน 2557 จาก http://www.pld.rmutt.ac.th/?wpfb_dl=210

Translation. สืบค้นเมื่อ 1 กันยายน 2557 จาก http://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/translation.

pdf ไร้พรมแดน ไร้รอยต่อด้วย AEC. 2556. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2557 จาก http://www.sasin.edu/aecseries2013/aec_it.

The Do's and Don'ts of Translating. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2557 จาก http://spanish-translation-blog.spanishtranslation.us/the-dos-and-donts-of-translating-2009-02-12.html.

Word Lens Word Lens. สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2557 จาก http://en.wikipedia.org/wiki/Word_Lens Word Lens.

Google Translate (App Google แปลภาษา). สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน 2557 จาก http://software.thaiware.com/4832-Google-Translate-App.html.